

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวยในการขึ้นสู่ตำแหน่ง ตลอดจนภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล ที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีภาวะผู้นำสูง

การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกรณีศึกษาโดยวิธีเจาะจง (purposful sampling) ซึ่งนักวิชาการอาจเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปบ้าง เช่น การเลือกโดยพิจารณาคุณสมบัติที่ตั้งไว้ (Criterion-based sampling) การเลือกโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) และการเลือกตามแนวทฤษฎี (Theoretical Sampling) (Goetz and LeCompte, 1984: 77, Glaser and Strauss, 1967: 47) โดยมีวิธีการดังนี้

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 5 ราย จากหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลในโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไปในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 92 แห่ง คัดเลือกผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันและองค์การวิชาชีพ โดยมีเกณฑ์และวิธีการพิจารณาดังต่อไปนี้

1. หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลที่ได้รับรางวัลพยาบาลดีเด่น ประเภทผู้บริหารสถานบริการจากสภาการพยาบาล มีจำนวน 1 ราย
  2. หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลที่ได้รับรางวัลข้าราชการดีเด่นของกระทรวงสาธารณสุข สาขาพยาบาล ประเภทผู้บริหารสถานบริการ มีจำนวน 1 ราย
  3. หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลที่ได้รับรางวัล 2 รางวัลคือ รางวัลพยาบาลดีเด่นประเภทผู้บริหารสถานบริการจากสภาการพยาบาล และได้รับรางวัลดีเด่นของกระทรวงสาธารณสุข ประเภทผู้บริหารสถานบริการอีกรางวัลหนึ่ง จำนวน 1 ราย
  4. หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารในกองการพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข และจากผู้ร่วมวิชาชีพว่าเป็นหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลที่มีภาวะผู้นำสูง จำนวน 2 ราย
- รวมกรณีศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ จำนวนรวมทั้งสิ้น 5 ราย

การดำเนินงาน

1. การประสานงานกับกรณีศึกษา ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากกรณีศึกษาทั้ง 5 ราย ที่เลือกไว้ เพื่อเก็บข้อมูลสนามเป็นเวลาทยละ 1 เดือน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
2. การเตรียมตัวของผู้วิจัย

ในการเตรียมตัวทำงานภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

  - 2.1 กำหนดกรอบการสังเกตและแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในลักษณะกว้าง ๆ
  - 2.2 ทำตารางรายชื่อกรณีศึกษา ติดต่อขอความร่วมมือในการวิจัยอย่างเป็นทางการ แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยกว้าง ๆ
  - 2.3 ทำตารางการใช้เวลาในภาคสนาม โดยกำหนดให้มีการปฏิบัติงานในภาคสนาม ทยละ 1 เดือน ทั้งหมด 5 ราย โดยใช้เวลาดังแต่เดือนกุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2540
  - 2.4 เตรียมสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้ม เครื่องบันทึกเสียง แผนที่อัดเสียง
3. การเข้าสู่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล

เมื่อคัดเลือกกรณีศึกษา และเตรียมการเรียบร้อยแล้ว ในการเข้าสนามนั้น ขั้นตอนแรกที่สำคัญ คือ การแนะนำตัว ผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทของตนเองในฐานะนักศึกษและผู้วิจัยให้บุคลากรในโรงพยาบาลทราบ รวมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งการกระทำดังกล่าว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลในโรงพยาบาลให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยดีขึ้น

การเข้าสู่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ในแต่ละกรณีศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

  - ตอนที่ 1 ระยะเวลาของการเข้าสู่สนาม เป็นระยะที่ผู้วิจัยใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากร มองหาประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งจากการสังเกต สังเกตแบบมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่เป็นลักษณะการใช้ภาวะผู้นำ ของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล กำหนดบุคคลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ พร้อมศึกษาข้อมูลจากเอกสาร
  - ตอนที่ 2 หลังจากได้ข้อมูลบางส่วนจากขั้นตอนที่ 1 และสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับกรณีศึกษา รวมถึงบุคลากรในสนามระยะหนึ่งแล้ว จึงเริ่มการสัมภาษณ์แนวลึกจากกรณีศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการชัดเจนขึ้น สังเกตเพิ่มเติม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของกรณีศึกษา ทั้ง 5 ราย โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตการณ์ และนำเสนอภาพลักษณ์ออกมาในลักษณะของประวัติชีวิต (Life History) ทยละเอียดของเครื่องมือมีดังนี้

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลที่เป็นกรณีศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติครอบครัว การศึกษา กิจกรรม ประวัติการปฏิบัติงาน การขึ้นสู่ตำแหน่ง และการใช้ภาวะผู้นำ สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้สัมภาษณ์กรณีศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาด้วยตนเอง รวม 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) และแบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดังต่อไปนี้

1.1 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลผู้เป็นกรณีศึกษาในลักษณะของการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกรณีศึกษาทุกราย

1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นส่วนใหญ่ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคือหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลผู้เป็นกรณีศึกษาและผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ญาติ เพื่อนสนิท และผู้ได้บังคับบัญชาของกรณีศึกษา ได้แก่ ผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล หัวหน้าการพยาบาลเฉพาะสาขา หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำการ และคนงาน 10 ราย สำหรับกรณีศึกษา 1 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเน้นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการทราบอย่างลึกซึ้ง ในแต่ละกรณีศึกษา สำหรับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้แบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1.2.1 แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำถาม (Open - ended interview) โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์เมื่อสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตนอย่างอิสระ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น

1.2.2 แบบมีจุดสนใจเฉพาะหรือแบบเจาะลึก (Focus interview or Indepth interview) เพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยมีความสนใจอยู่แล้วเป็นพิเศษ โดยสัมภาษณ์ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้แล้วตามแนวทฤษฎี

1.2.3 แบบตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) เพื่อล้วงเอาความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติที่มีต่อเรื่องที่ให้สัมภาษณ์

1.2.4 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) เมื่อต้องการข้อมูลเฉพาะเจาะจงในบางเรื่อง ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่มีข้อมูลดี ลึกซึ้งในเรื่องนั้น ๆ

1.3 นอกเหนือจากการสัมภาษณ์ชนิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังใช้เทคนิคการเงี่ยหูฟัง (Eavesdropping) คือการได้ข้อมูลจากคำสนทนาของผู้อื่น โดยผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเอง เพียงแต่ไปอยู่ในที่ที่เป็นแหล่งข้อมูลแล้วนั่งฟังเฉย ๆ ซึ่งไม่ถือเป็นการผิดจรรยาบรรณแต่อย่างใด เพราะเป็นการสนทนาที่เปิดเผย และผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อมูลเช่นกัน (สุภาวงศ์ จันทวานิช: 2540)

2. การสังเกต (Observation) เป็นการหาข้อมูลที่มีอยู่ในสภาพปกติอย่างเอาใจใส่ โดยใช้วิจรณ์ญาณเพิ่มเติมขึ้นหลังจากที่ได้พัฒนาหลักฐานหรือข้อมูลที่มีอยู่ในสภาพปกติแล้ว สิ่งที่สังเกตได้แก่ พฤติกรรมของกรณีศึกษา การดำเนินชีวิตประจำวัน การแสดงบทบาทผู้นำ การร่วมกิจกรรม

การนำประชุม การนิเทศ การปรากฏตัวในสังคม การแก้ปัญหา และการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในบทบาทของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล ซึ่งการสังเกตของผู้วิจัยนั้นใช้ทั้งการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยผู้วิจัยจะติดตามหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลในลักษณะเงา (Shadow) และผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการสังเกตของจอห์น ลอฟแลนด์ (John Lofland) 6 ประการ มาใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

2.1 การกระทำ (acts) คือ การดำเนินชีวิต การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่เป็นกรณีศึกษา ในพื้นที่ที่ศึกษา ซึ่งควรจะได้รับ การสังเกตประกอบการสัมภาษณ์ และจดบันทึก เพื่อนำมาประมวลข้อเท็จจริงเข้าด้วยกัน ทั้งการกระทำที่กรณีศึกษาต้องการให้ผู้วิจัยเห็นโดยตรง เช่น คำบอกเล่า ท่าทีที่แสดงต่อผู้วิจัย การกระทำที่ไม่ได้ตั้งใจแสดงออกให้ผู้วิจัยเห็นโดยตรง เช่น การที่มีบุคคลเข้ามาติดต่อ การรับโทรศัพท์ การตรวจเยี่ยมต่าง ๆ รวมทั้งการวางตัวของผู้ถูกวิจัย ทั้งในสถานที่ทำงาน และนอกสถานที่ทำงาน

2.2 กิจกรรม (activities) คือ พฤติกรรมที่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่อง เช่น การทำงานในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงสถานะภาพ บทบาท และหน้าที่ ตลอดจนพฤติกรรมหรือความเป็นจริงในแนวคิดของกรณีศึกษา และป้องกันไม่ให้เกิดการตีความด้านเดียว จาก คำบอกเล่า สัมภาษณ์ ที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ปรากฏตามความจริง

2.3 ความหมาย (Meanings) เป็นการให้ความหมายจากการกระทำหรือกิจกรรมตามข้อ 1 และ ข้อ 2 ซึ่งบ่งถึงความเชื่อ ค่านิยมที่เกี่ยวข้อง

2.4 ความสัมพันธ์ (relationship) ระหว่างกรณีศึกษา และบุคคลในองค์กร เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างขององค์กร ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกวิจัยกับบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมวิชาชีพ ตลอดจนถึงบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ

2.5 การมีส่วนร่วมในสังคม (participation) คือ การพิจารณาว่าในสังคมนั้นประกอบด้วยใครบ้าง บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะใด และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร การสังเกตเช่นนี้จะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจโครงสร้างของความสัมพันธ์ที่ดีและการขัดแย้งในสังคมได้ชัดเจนขึ้น

2.6 สภาพสังคม (setting) คือ ภาพรวมทุกแง่มุมของผู้ถูกวิจัย ที่สามารถประเมินตีความได้ ในลักษณะที่เป็นภาพรวม (holistic) เป็นการวิเคราะห์พื้นที่หรือสถานที่ของกิจกรรม หรือการทำงานขณะเกิดอยู่ รวมถึงสถานที่ทางภูมิศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สังคม ความเชื่อ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน

3. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร 2 ประเภท ได้แก่ 1) เอกสารที่เป็นทางการ ได้แก่ หนังสือราชการ วารสารทางราชการ และวารสารอื่น ๆ ที่กล่าวถึงกรณีศึกษา หรือเขียนโดยกรณีศึกษา 2) เอกสารที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ บันทึกประจำวันของผู้ตรวจการ รายงานการประชุม ประวัติชีวิตของกรณีศึกษา จดหมายส่วนตัว บันทึกส่วนตัว เป็นต้น

การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของการรวบรวมประวัติชีวิต (Life history collection) เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปด้วยความถูกต้อง เชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Validity)

1.1 การตรวจสอบความตรงภายใน ผู้วิจัยใช้วิธีการของเมอร์เรียม (merriam 1988: 169-170) โดยในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบทฤษฎีในเรื่องที่จะทำวิจัยไว้อย่างชัดเจน เป็นการขจัดอคติในการทำวิจัยของผู้วิจัยตั้งแต่ต้น และผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเองตลอดมา ทำให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลอย่างถูกต้อง เพราะเป็นการสังเกตระยะยาวและสังเกตซ้ำในปรากฏการณ์เดิม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ (สูกางค์ จันทวานิช: 2539) โดยเปรียบเทียบข้อมูลเดียวกันที่เก็บมาในเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์จากหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลผู้เป็นกรณีศึกษาและผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้ถูกต้อง สอดคล้องกัน และเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลาย ๆ วิธีการ เช่น สังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เอกสาร เป็นต้น

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวย และภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรมมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในการวิจัยเชิงคุณภาพจึงใช้คำว่า ความวางใจได้ (Dependable) และความอยู่กับร่องกับรอย (Consistency) แทนคำว่าความเที่ยง (Reliability) (Lincoln and Guba, 1985: 288) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจได้ หรือความอยู่กับร่องกับรอยมากที่สุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อไปนี้ คือ

- 1) ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ในการตรวจสอบความเที่ยง เช่นเดียวกับการตรวจสอบความตรง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายวิธีการ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร และตรวจสอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายคน จนผู้วิจัยมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงมากที่สุด
- 3) ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้ไว้อย่างละเอียดและชัดเจน ด้วยวิธีการพรรณนาแบบที่เรียกว่า ชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) นั่นคือการแสดงภาพของบุคคลที่ศึกษาอย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับบุคคลดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจพฤติกรรมที่เขากระทำ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้อ่านจะย้อนกลับมาตรวจสอบได้ (สูกางค์ จันทวานิช: 2540)

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มา ตรวจสอบว่าครบถ้วนตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และติดตามเก็บข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ต่อไป ซึ่งรายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. จัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลมาแยกประเภท (Data classification) เป็นประเภทต่าง ๆ และคัดข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออก
2. วิเคราะห์กลุ่มคำ (Domain Analysis) โดยนำข้อมูลจากข้อ 1 มากำหนดหมายเลขเป็นรายบันทึก จัดทำเพิ่มข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยใช้คำสำคัญคือ ครอบครัว โรงเรียน โรงพยาบาล การเลี้ยงดู การทำงาน พฤติกรรม ความสัมพันธ์ การบริหาร เป็นต้น
3. เปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) โดยการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential analysis) ซึ่งการเปรียบเทียบข้อมูลคือ การแสวงหาความเหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในคุณลักษณะ (Qualities) หรือคุณสมบัติ (Attributes) ของข้อมูล ตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างข้อสรุปที่กล่าวถึงลักษณะร่วมและแตกต่างของข้อมูลสองชุดนั้น ข้อสรุปจะมีความเป็นนามธรรมมากกว่าเดิม และเริ่มมีความสามารถที่จะนำไปใช้สรุป (Generalize) ได้มากกว่าหนึ่งกรณี (สูกางค์ จันทวานิช: 2540) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ส่วนประกอบตามขั้นตอนดังนี้
  - 3.1 เลือกชนิดของข้อมูลหรือคำเพื่อนำมาเปรียบเทียบ โดยนำกลุ่มคำที่วิเคราะห์ไว้ในข้อ 2 มาเปรียบเทียบข้อมูล
  - 3.2 จัดทำรายชื่อคุณสมบัติของข้อมูลแต่ละชนิดอย่างละเอียด
  - 3.3 กำหนดส่วนประกอบที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมแก่การนำมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ภูมิลำเนาเดิม จำนวนพี่น้อง ความรับผิดชอบ ในครอบครัว ฯลฯ
  - 3.4 ประมวลส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกันเข้าเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อให้ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มีความเชื่อมโยงกันมากที่สุด
  - 3.5 แสหาคุณสมบัติที่น่าจะนำมาเปรียบเทียบเพิ่มเติมอีก โดยการทบทวนจากตารางเปรียบเทียบที่ทำไว้ และสร้างสมมุติฐานชั่วคราวว่ายังขาดองค์ประกอบใดในการเสริมข้อมูลให้เด่นชัด
  - 3.6 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประกอบและคุณสมบัติที่ต้องการเพิ่ม
  - 3.7 สร้างข้อสรุปจากการเปรียบเทียบข้อมูล